

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет мистецтво історії	Образотворче Кафедра теорії і мистецтв	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Рік навчання	2
Спеціальність	022 Дизайн	Вид дисципліни	Цикл професійної підготовки
		Семестри	4

ТЕОРИЯ КОМПОЗИЦІЇ У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ ТА АРХІТЕКТРИ

Семестр 4 (весняний)

Викладач	Бондаренко Костянтин Едуардович, ст. викладач кафедри ТІМ.
E-mail	bondarenko.kostiantyn@ksada.org
Заняття	За розкладом. Дистанційно через Classroom.
Консультації	За домовленістю.
Адреса	к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра) 067 570-76-01 (особистий)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Лекції та семінарські заняття проводяться за допомогою ресурсу Google-Meet, посилання на зустріч і усі необхідні лекційні матеріали знаходяться у відповідному Classroom, де мають бути зареєстровані усі студенти курсу. Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є спілкування у відповідному чаті месенджера Telegram. Для рубіжного контролю матеріали студентів викладаються у відповідних завданнях Classroom, файли мають бути підписані: *прізвище_група*. Розширення: *текст* — *docx*, *ілюстрації* — *jpeg*, *pdf*, або файл-презентація, яка зроблена у PowerPoint.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Знання з дисциплін «Формоутворення», «Основи композиції», «Основи проектування та проєктної графіки», практичні навички з професійних дисциплін.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Презентації лекцій у форматі .PowerPoint, тексти і зображення до відповідних лекцій, тексти завдань.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

У відповідному Classroom, через який відбувається вхід до відео-конференції, у форматі дистанційного навчання. Саме через Classroom студенти отримують додаткові лекційні матеріали, тексти завдань. Виконану роботу, для перевірки, студенти завантажують у відповідний розділ Classroom.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка з можливістю виходу до мережі Інтернет, екран. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Office, програми-редактори піксельної або векторної графіки.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Теоретичні основи об'ємно-просторової композиції» викладається студентам спеціальності 022 «Дизайн» у п'ятому семестрі як вибіркова дисципліна. Рекомендована студентам ОПП «Дизайн середовища» та ОПП «Дизайн одягу (взуття)», чия історія діяльності та майбутня професійна діяльність безпосередньо пов'язана з архітектурою і просторовим середовищем.

Мета дисципліни полягає в набутті здобувачами системних знань, пов'язаних з архітектурною практикою, мистецтвом і дизайном середовища.

Завданнями дисципліни є:

- послідовне засвоєння термінологічного апарату теорії композиції;
- формування цілісного уявлення про методи і засоби композиційної роботи в об'ємно-просторовому середовищі;
- ознайомлення з різними архітектурними і дизайнерськими концепціями, та уявленнями, що до «довершеної форми», як результату композиційної діяльності.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНЦІЇ:

- ЗК5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК7 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК9 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК12 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ФАХОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ:

- ФК2 Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.
- ФК4 Володіння образотворчою грамотою на рівні, необхідному для сприймання, оцінки та створення художнього образу.
- ФК5 Здатність до практичної художньої діяльності та підвищення своєї майстерності.
- ФК6 Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.
- ФК7 Здатність до творчої художньо-педагогічної, культурно-просвітницької, організаторської та художньо-естетичної діяльності, спрямованої на духовний і культурний розвиток особистості та суспільства в цілому.
- ФК9 Здатність використовувати професійні знання у практичній мистецтвознавчій діяльності

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПР2 Визначати характерні риси основних історичних етапів розвитку образотворчого мистецтва, пояснювати закономірності трансформацій їх художньої мови, розуміти специфіку та стилістичні характеристики художнього образу.

ПР3 Демонструвати знання основних понять теорії образотворчого мистецтва.

ПР4 Усвідомлювати теоретичні основи образотворчої грамоти на рівні, необхідному для сприймання, оцінки та створення художнього образу.

ПР9 Застосовувати знання з історії і теорії мистецтв у професійній діяльності.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс ТООПК складається з чотирьох змістовних блоків, кожен з яких має дві тематичні лекції та практичну вправу. Питання на розуміння теоретичного матеріалу блоку, так саме, як і особливості виконання цих справ, з'ясовуються на семінарських заняттях.

Окрім першої вступної лекції увесь матеріал тематичних блоків об'єднується за змістом, що визначає головні категоріальні поняття об'ємно-просторової композиції.

Перший блок – «Форма»;

Другий блок – «Цілісність»;

Третій блок – «Виразність»;

Четвертий блок – «Гармонійність».

Окрім першого блоку, який розкриває головне питання, що є основою розуміння методів і засобів моделювання, як процесу формоутворення, три наступні блоки безпосередньо націлені на розкриття механізмів досягнення головних композиційних категорій: цілісність, виразність, гармонійність, через досягнення яких художня форма набуває певної досконалості.

Саме така схема викладу теоретичного матеріалу суттєво відрізняє цей курс від звичайного викладення композиційних основ через суто практичне засвоювання композиційних засобів.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Модуль 1.

Лекція 1. «Вступ». Додаток 1. «Простір».

Перший змістовний блок - «Форма».

Лекція 2. «Форма».

Лекція 3. «Модель та архетипи».

Завдання 1. «Три аспекти опису форми та механіка формоутворення».

Другий змістовний блок – «Цілісність».

Саме через визначення цієї категорії будуть розглянути взаємозв'язки між елементами форми та закони інваріантності.

Лекція 4. «Структура, система та композиційний каркас».

Лекція 5. «Симетрія та порядок».

Завдання 2. « На шляху до досконалості».

Третій змістовний блок – «Виразність».

Ця необхідна характеристика художньої форми буде розкрита через ритмічні побудови та особливості сприйняття форми.

Лекція 6. «Ритм та ритмічні малюнки».

Лекція 7. «Поверхня». Додаток 2. «Рух і рівновага».

Завдання 3. «Рецепт виразності».

Четвертий змістовний блок - «Гармонійність» .

Це будуть лекції про розмір, але розмір відносний до людини, оточення, та самої форми. Дві лекції про «сакральні професійні поняття – пропорції та масштабність, все, що входить у коло

з назвою «співрозмірність».

Лекція 8. «Про відповідність. Масштаб та масштабність».

Лекція 9. «Пропорції» (в трьох частинах).

Завдання 4. «Коли все узгоджено».

Програма курсу складає 4 кредиту, і загалом розрахована на 120 годин, з яких аудиторних 24 години лекцій, 6 годин семінарських занять, та 90 годин самостійної роботи студентів.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних, практичних занять, самостійної роботи.

Здобувачі мають самостійно опрацювати означені теми під час підготовки до семінарських занять, вивчення і конспектування додаткових джерел. Зміст самостійної роботи складається з композиційного аналізу власної творчої роботи, та формулювання в

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

В межах кожного змістовного блоку передбачено рубіжні етапи контролю для здобувачів во денної форми навчання, що здійснюються під час практичних занять (виступи, усне опитування, тестування) та виконання самостійного завдання до відповідного блоку. Сумарна оцінка перших двох блоків складається в оцінку першого семестрового модулю, оцінки третього і четвертих блоків складаються в оцінку другого семестрового модулю.

Для здобувачів во заочної форми навчання формами контролю є виконанні завдання та складання тесту у вигляді Гугл-форми.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90-100	A	A+ 98-100	задовільно	64-74	D
			A 95-97		60-63	E
			A- 90-94	незадовільно	35-59	FX
добре	82-89	B		незадовільно (повторне проходження)	0-34	F
	75-81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

На заняттях здобувачі во мають вести конспект лекцій, проявляти ініціативу стосовно навчання (наприклад, пропозиції літератури, документальних фільмів для перегляду під час самостійної роботи), вчасно виконувати усі завдання з курсу.

У разі відрядження, хвороби викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю або заняття може провести інший викладач кафедри.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим. У разі пропуску занять

через захворювання або інших поважних причин має бути відповідне документальне підтвердження. У таких випадках надається додаткова можливість виконати запропоновані завдання. За відсутності поважних причин матеріал опрацьовується самостійно без надання можливості виступів на практичних заняттях.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності при виконанні самостійних робіт, а також у доповідях на конференції або публікаціях статті (обов'язкові посилання).

Серія Інформаційних бюлетенів «Академічна доброчесність» за посиланням: <https://drive.google.com/drive/folders/1rx4lMRGOJdPhYbl-Y6EUcKCRd9jEeUc5?usp=sharing>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
МОДУЛЬ 1.						
1-й тиждень		Лекція. «Вступ»	Мета, задачі і зміст курсу. Для студентів ОМ окремий додаток про архітектурне розуміння простору.	2		Презентація лекції
2-й тиждень	1	Лекція. «Форма».	Що слід розуміти під поняттям форма, з чого складається опис форми, поняття методів і засобів формоутворення.	2		Презентація лекції.
3-й тиждень	1	Лекція. «Модель та архетипи».	Поняття складної і простої форми, поняття архетип і моделювання, як перетворення та ускладнення певних архетипів.	2		Презентація лекції.
4-й тиждень	1	Практичне Заняття.	Обговорення матеріалу лекцій. Консультація самостійної роботи.	2	Виступ на семінарі	Завдання 1.
5-й тиждень	2	Лекція. «Структура, система та композиційний каркас».	Структурованість як головна характеристика цілісної форми. Композиційний каркас – засіб створення цілісної форми.	2		Презентація лекції.
6-й тиждень	2	Лекція. «Симетрія та порядок».	Симетрія – як інваріантна закономірність цілісної форми.	2		Презентація лекції.
7-й тиждень	2	Практичне Заняття.	Обговорення матеріалу лекцій. Консультація самостійної роботи.	2	Виступ на семінарі	Завдання 2.
МОДУЛЬ 2.						
8-й тиждень	3	Лекція. «Ритм».	Роль ритму та ритмічних малюнків в створенні виразності об'ємно-просторової форми.	2		Презентація лекції

9-й тиждень	3	Лекція. «Поверхня».	Роль поверхні у формуванні виразної форми.	2		Презентація лекції
10-й тиждень	3	Практичне заняття	Обговорення матеріалу лекцій. Консультація самостійної роботи.	2	Виступ на семінарі	Завдання 3.
11й тиждень	4	Лекція. «Масштаб та масштабність»	Поняття про абсолютні та відносні розміри, відповідність розмірів певним критеріям гармонійності.	2		Презентація лекції
12-й,13-й, 14-й тиждень	4	Лекція. «Пропорції».	Пропорційні відносини і поняття абсолютної гармонійної краси.	6		Презентація лекції.
15-й тиждень	4	Практичне заняття	Обговорення матеріалу лекцій. Консультація самостійної роботи.	2	Виступ на семінарі	Завдання 4.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка	Критерії оцінювання студентів
Незадовільно (2)	Здобувач/ка вищої освіти не опанував матеріал курсу, не виконана більшість завдань. Пропуски рубіжного контролю, численні пропуски на заняття.
Задовільно (3)	Здобувач/ка вищої освіти в недостатньому обсязі опанував матеріал курсу, виконані роботи мають значні недоліки; погана відвідуваність лекційних і практичних занять.
Добре (4)	Здобувач/ка вищої освіти усвідомлює зміст, проблематику композиційної діяльності, але допускає неточності у використанні спеціальної термінології, є помилки у виконанні завдань.
Дуже добре (4+)	Здобувач/ка вищої освіти здатний узагальнювати й систематизувати матеріал з курсу, демонструвати асоціативні зв'язки між теоретичними положеннями та творами образотворчого мистецтва, стилями, проте допускає незначні помилки у обговоренні теоретичного матеріалу. Усі завдання курсу виконані вчасно і в повному обсязі.
Відмінно (5)	Здобувач/ка вищої освіти демонструє знання теоретичного матеріалу, належне володіння композиційним аналізом та уміння сформулювати певні висновки, що до недоліків власної творчості та методів їх усунення. Усі завдання курсу виконані вчасно й у повному обсязі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Волкотруб І Т., Основи художнього конструювання, Київ, 1988.
2. Гудак В. Основи композиції - провідна ланка навчально-методичного процесу підготовки митця. - Електронний ресурс. - Режим доступу:
file:///C:/Users/Home/Downloads/had_2010_3_10.pdf
3. Костенко Т. В., Основи композиції та тримірного формоутворення: Навчально-методичний посібник, Харків, 2003.
4. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції. Навчальний посібник, Київ, Каравела, 2004.
5. Новицька О. Р. Основи композиції. Навчально-методичні рекомендації до практичних занять з курсу, Івано-Франківськ, ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007.
6. Словник мистецьких термінів. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/709237/1/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%85%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D1%96%D0%B9.pdf>
7. Яремків М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. — 112 с.